

✓ Василь Артемович Обора на святі з нагоди 50-річчя колгоспу "Україна". 1980 рік.

Василь Обора – голова, який був для селян опорою

Ганна АНТИПОВИЧ (ДЕНИСКО)
Заслужена журналістка України

НЕЗАБОРОМ, 10 січня 2024 року, виповнюється 100 років від дня народження Василя Артемовича Обори – відомого на Полтавщині аграрія, який, працюючи три з половиною десятиліття головою колгоспів на Зіньківщині – спочатку в селі Бірках, а потім у Тарасівці, – зарекомендував себе і вмілим господарником, і керівником, який дбає про людей.

"Селяни не жили, а виживали за рахунок підсобного господарства"

ТАК сталося, що недавно мені до рук потрапили чотири сторіночки машинопису спогадів Василя Артемовича про роботу і село, яким він його бачив. Мені їх передав його син Олександр, а йому – родичі колишнього редактора зіньківської райгазети Григорія Самсоненка, які знайшли їх, розбираючи батьків архів. Не знаємо, чи друкувалося щось із цих споминів і де решта 26 сторінок (бо, крім перших, маємо лише 30-ту), але дуже хочеться оприлюднити деякі факти, про які пише Василь Обора, бо вони – це сторінки не лише його біографії, а й історії України, чесні

громадяни якої, уярмлені соціалізмом московитського штибу, мусили працювати у нестерпних умовах, але залишалися працюючими хліборобами, вірними рідній землі. (Згадую, як мій батько-комбайнер повторював: "Гуртове – чортове!", але працював так, щоб і зернинка в солому його копнувача не полетіла...).

Василь Обора дає арифметично точну картину заробітків колгоспників:

"Люди в колгоспах працювали за трудовдень, на 1 трудовдень людині видавали 200 г зерна. За місяць виходило приблизно 5 кг зерна. Із 1980-го по 1991 рік тонна зерна коштувала 137 рублів. Як порахувати, то люди отримували 71 коп. на місяць (4 буханки хліба). Не життя, а рай. Не повторилося б це.

Розвантаження 1 тонни гороху коштувало 15 копійок – це 15 коробок сірників, не вистачало й на одну хлібину.

Колгоспна валюта – трудовдень – рівний 100 г борошна на день, 2,6 кг на місяць.

Так правителі платили народові. Це жах, на що жили селяни?! Не жили, а виживали за рахунок підсобного господарства".

На початку життєвого шляху

ЖИТТЯ селянства Василько добре знав, бо він сам походив із потомственої хліборобської родини – батько

Артем Давидович Обора і мати Надія Павлівна мешкали в селі Шилівці на Зіньківщині.

Я сама з такої ж хліборобської сім'ї, виростала в селі Загрунівці на Зіньківщині, і знаю, що і мої батьки, і батьки моїх ровесників з родин, котрі так само, як і моя, мали козацьке коріння, не бажали, щоб їхні діти мучилися у колгоспному рабстві. Благословляли синів і дочок на навчання у Полтаву й інші міста, щоб оволодівали чи робітничими, інженерними професіями, чи педагогікою. Василь Обора теж після закінчення семи класів поїхав навчатися у Миколаїв, у фабрично-заводське училище при суднобудівному заводі. Може, ремонтував би кораблі чи й плавав по морях-океанах, та вибухнула Друга світова війна, і юнака послали працювати токарем на військовий завод у Москву. Багато лиха довелося пережити далеко від рідної землі, та в 1947 році Василь повертається на Зіньківщину. Працює електриком у ремісничому училищі № 7. Як людину з різнобічними здібностями його призначають завідувачем Дейкалівського сільського клубу, а потім обирають головою Дейкалівської сільської ради, і на цій посаді сповна проявляються його організаторські здібності й уважне ставлення до людей.

(Закінчення на 2-й стор.) →

Василь Обора – голова, який був для селян опорою

← (Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Тебе розглядають, мов під рентгеном, намагаються принизити, посадити в калашу

ЗНОВУ прочитуємо спогади Василя Артемовича:

"Я працював у селі Дейкалівка головою сільської ради, і справи йшли непогано, щоправда, з головою колгоспу Іваном Васильовичем Удовиченком ми не дуже ладнали. І тут у 1958 році мене викликав на розмову перший секретар райкому партії Іван Тихонович Буланый. Він добре знав сільське господарство району, умів швидко порозумітися з людьми. Та перший був не такий уже й простий..."

Зі мною він вів розмову у присутності членів бюро, і ця зустріч мала притаманний тій добі адміністративно-наказовий присмак.

– Бюро райкому рекомендує вас на голову колгоспу "Більшовик".

Я не вжахнувся, як це часто бувало з моїми попередниками, але й не виказував ані найменшого захоплення з приводу такої пропозиції. Думки завирували роєм... Чому так зненацька? І чому "Більшовик" – сусіднє з Дейкалівкою село Бірки? Працював там головою колгоспу колишній фронтвик, але як господар і організатор був він дуже слабкий. Якщо по району на трудоводень давали по 7 копійок, то тут 1,5 коп. Та ще я знав, що в моїй рідній Шилівці також повинні міняти голову, тож сказав, що коли є таке рішення, то я хотів би в колгосп "Дружба". Але мені категорично відмовили, мовляв, партія знає, як розставляти свої кадри.

Засмучений, я вийшов із райкому – сам на сам зі своїми думками. Увечері розповів про все дружині. Але порадити щось вона не могла.

– Ну, дивись сам, – скрушно похитала головою. – Тобі пропонують...

Не послухатись тоді означало – потрапити в немілість. А мене це лякало. Я знав, що за непослух ніхто не поглядить по голіві. У найкращому випадку вдадуть, що ніби нічого не сталося, про тебе забудуть... Та коли рипнешся десь влаштуватися на роботу, то жодна організація не візьме, не порадившись із райкомом...

Кілька тижнів ніхто мене не турбував. Я заспокоївся і подумав, що, мабуть, підбрали іншу кандидатуру. Та це були марні сподівання.

Напередодні 1959 року я був на роботі. Під'їхав автомобілем районний прокурор. Привітався, сказав, що має доручення завезти мене в колгосп "Більшовик" на збори, і зазірнув мені в очі: як це на мене вплинуло?

Я мовчки сів у прокурорський "бобик", і ми вирушили в Бірки. А вкрай здивовані й приголомшені дейкалівці, що були в сільській раді, довго дивилися нам услід, нічого не розуміючи та співчуваючи мені..."

Неприємні моменти довелося пережити Василеві Оборі і під час затвердження на посаді голови колгоспу на бюро обкому партії:

"Це робиться дуже просто, але чому-сь на душі залишається неприємний осад. Тебе спочатку розглядають, мов під рентгеном, потім перехресним вогнем, різними запитаннями намагаються всіляко принизити, посадити в калашу."

Коли я зайшов до просторого кабінету і став перед столами, за якими зручно вмостилися члени бюро обкому, інструктор зачитав мою анкету і подав справу першому секретареві М. М. Рожанчукові.

– У кого які будуть думки? Слова попросив голова облвиконкому Степан Бойко:

– Я проти цієї кандидатури.
– Чому? – грізно спитав Рожанчук.
– Якій з нього колгоспний голова, він же токар і нічого не петрає в сільському господарстві.

– А ви спитайте, може, й петрає...

– Що таке рентабельність? – ущипнув мене Степан Карпович.

Я вже працював головою сільради, і такі запитання не становили для мене особливих труднощів. "Краще б ви спитали мене, – майнула думка, – чим сьогодні ми годуємо корів...". Та я не став загострювати напруженість і спокійно переповів усе, що було відомо про рентабельність. Бачу, моя відповідь не задовольнила голову облвиконкому, і він заходився поглиблювати своє запитання:

– Яку рентабельність вважають за нормальну?

Коли й тут я дав вичерпну відповідь, Степан Карпович нарешті вгамувався.

– Ви задоволені відповіддю? – спитав його Рожанчук.

– Хай працює, – змилювався Бойко.

Отже, мене офіційно зарахували до корпусу голів колгоспів, і це посилювало і без того велику відповідальність за долю хліба, який у ті часи тяжко вирощували, але легко втрачали на численних шляхах до нашого столу".

"Бірківцям пощастило. Нам би такого голову!"

ПАМ'ЯТАЮ цю фразу одного із загрунівських механізаторів. Моя Загрунівка – сусіднє з Бірками село, але вона та Романівка – крайні в Зіньківському районі, тож до нас головувати присилали найнедосвідченіших господарників, нерідко комсомольських активістів, які господарювати не вміли, а крадіжками колгоспних грошей не гребували. Це був разючий контраст з тим, як працював у Бірках Ва-

силь Обора, який був для селян опорою. Не цурався, наприклад, стати до роботи разом з косарями. Якось у розмові з кореспондентом зіньківської райгазети Григорієм Лещенком Василь Обора назвав ту свою роботу на сінокосі косарським щастям: "Накошишся, бувало, – піт очі заливає, в плечах ломить. Косу відкладеш, ляжеш на трав'яній ковдрі, вдихнеш аромат польових трав... А здається, ще й досі кошиш... Отаке воно й є, косарське щастя, – пахуче, неповторне...".

Василь Артемович був вимогливим, терпіді не міг бракоробів. Але, сам не втрачаючи мужності й оптимізму у найважчі моменти, умів підтримати і тих, хто поруч. Його син

✓ Василь Обора з дружиною Тетяною, сином Александром і донькою Валентиною. Село Дейкалівка на Зіньківщині. Середина 1950-х років.

✓ Василь і Тетяна Обори з первістком Сашком. 1947 рік.

Олександр пригадує, як одного літа у переджнивну пору випав такий град, що на полях усе вибило і поклато. Пішов голова у поле – а земля, що перетворилася на болото, вкрита зерном...

Наступного ранку прийшов у контору на наряд, а всі сидять похнюплі, в розпачі.
– Не сумуйте, ми витримаємо і це випробування. Ще краще запрацюємо, – мовив голова такі тоді потрібні співробітникам слова.

А ще він уважно ставився до потреб людей, бо ж у 1960–1970-ті роки за кожного цеглину і шиферину для ремонту чи будівництва хати треба було йти до голови. Моя родина, наприклад, тоді перебривала нашу хату. (У період колективізації і розкуркулення її у нас були забрали, але виселити не виселили, бо жоден москаль у Загрунівку тоді, спасибі Богу, не приперся, щоб його у нашу хату заселити, а моїх дідуся й бабусю з трьома дітьми із села виганяти. Коли після появи статті сталіна "Головокружение от успеха" (ясна річ, не він її писав) темпи розкуркулення дещо знизилися, Денискам дозволили "добровільно здану" рідну хату... викупити).

Тепер ось соломяну стріху, що прослужила із 1949 року, треба було

Сулими: найняли бульдозер, а потім бухгалтерка, ясна річ, за вказівкою голови, склала фактивну відомість, ніби десятки колгоспників насипали його лопатами... Поживилися селянськими грошима (слава Богу, аферу викрили, аферистів покарали). А шашацьким дорожникам ще й довелося той насип нагортати по-новому, бо був надто близько до лінії електропередач...

Але, звичайно, траплялися і серед загрунівських голів порядні люди. Переводив на шану заслугує голова, який керував господарством у найтяжчі післявоєнні роки (земляки, допомогіть згадати його ім'я!). Тоді могло пораненого в ногу батька Івана Дениска поставили комірниковати, щоб менше навантажували ногу, ніж у полі. Батько був таким комірником, що ніс не з комір додому, а з дому до комір (наприклад, мама шила лантухи і віддавала на тік). А голова колгоспу сказав моєму татові, щоб не перешкодив голодомним удавам і вдовиним донькам нагрібати за пазуху зерна по закінченні роботи (а якщо буде якась невелика нестача, то можна списати на ферму). Колгоспники для нього, як і для Василя Обори, були людьми, яких треба було підтримати, порятувати від злиднів, які настали після того, як в українців відібрали землю і волю.

За три з половиною десятиліття головування практично не відпочивав...

ВАСИЛЬ Артемович Обора за одинадцять років головування в колгоспі "Більшовик" зарекомендував себе так, що саме йому у 1970 році випала місія очолити укрупнене господарство "Україна" з великим міжгосподарським комплексом по виробництву м'яса на околиці Зіньківки. До колгоспу входили села Тарасівка, Бобрівник і Пірки, що тоді називалися Комсомольське. Тисячі гектарів сільгоспуді, що розтяглися на 20 кілометрів зі сходу на захід, 10 тисяч голів великої рогатої худоби, понад 2 тисяч свиней, 900 овець, понад 7 тисяч голів птиці – дуже потужним став цей колгосп під керівництвом Обори. Організує новий голова виробництво

тако, займаючи 7,8 відсотка ріллі в районі, "Україна" продукує 20,8% м'яса, 7,9% – молока, 8,5 – зерна, 12 – цукрових буряків. 40-центнерні врожаї зернових і 300-центнерні – цукрових буряків стали нормою. На кожну сотню гектарів сільгоспуді у господарстві виробляють понад 360 центнерів м'яса і понад 500 центнерів молока.

За 23 роки головування з ініціатииви Василя Артемовича було стільки набудовано на території господарства! Житлові будинки, передусім для молодих родин, школи, дитсадки, магазини, дороги, будинок культури, ресторани у Тарасівці, майстерні, ангари, добротні приміщення ферм, ринок у Зіньківці... Наприклад, у пресі повідомляють, що у 1983 році колгосп "Україна" виділив на будівництво близько мільйона карбованців – три чверті суми, яку того року освоїла Зіньківська міжгосподарська пересувна механізована колона № 7.

...За три з половиною десятиліття головування у Бірках і Тарасівці Василь Артемович практично не відпочивав. Місяць не дожив до свого 70-річчя. Але пам'ять про нього свята для родини – сина Олександра і доньки Валентини, внуків Олександра і Руслана, внучок Надії і Людмили. І для всіх, кому він допоміг і в роботі, і в життєвій скруті. (Дружина Василя Артемовича Тетяна Миколаївна померла 26 вересня 2008 року).

ДИВЛЮСЯ на ту 30-ту сторіночку спогадів талановитого земляка. Після завершального абзацу "Уриваю свої нотатки на півслов'ї" іде коротенький текст, який, напевне, написав хтось із зіньківських колег-журналістів. А далі – чийсь чудовий вірш і такий самий чудовий завершальний абзац (як було б добре, якби автор обзаввався, бо в Інтернеті вірш не знайшовся!):

**Все минає. І це мене,
І не буде колись смерті.
Але й після моєї смерті
Світ летітиме в круговерті,
Де нові життя і сонця:
Хтось ітиме в фаті до вінця,
Хтось з криниці нап'ється води,
Хтось уникне нужди і бід,
Хтось зрадіє, а хтось затужить,
Хтось кохатиме палко дуже,
А хтось в пазуху кине зраду...
Хтось шукатиме райського**

**саду,
Хтось посадить чи вишню,
чи грушу,
Хтось віддасть у заставу душу...
Хтось народить дитину**

**щасливу,
А хтось стане бабусею сивою.
Сива бабуся-зима чула його останній подих 13 грудня 1993 року.
А потім розсипала, здавалося, по цілому світу сніжинки-жалі, котрі збиралися в замети печалі. Усі ми, хто любив і шанував його, одразу**

якось осиротіли і відчуваємо те сирітство донині. І жити намагаємось, сповідуючи оте просте і таке мудре, і таке важливе: "Будьте людьми, просто людьми. Такими, як людина має бути".
Краще не скажеш: "Будьте людьми, просто людьми". Саме відсутність людського в істотах, що залишаються недолюдками, призводить до таких трагедій, як нинішня агресія рашистів проти України. Знаю: якби Василь Артемович Обора жив і керував господарством і сьогодні, наші воїни отримали б від нього і його побратимів тонни продуктів і коштів на десятки безпілотників...